

Randvere Kooli ainekava	Ainekava; eesti keel	Õppeaine: eesti keel
Kooliaste: I-II	Klass: 3.-5.klass	Arvestuslikud nädalatunnid on välja toodud õppekava tunnijaotusplaanis
Õppeaine kirjeldus: Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.		
Eesti keele õpetamisega taotletakse, et õpilane: • oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; • osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt; • loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet. • kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja; • on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid; • valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest; • kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; • kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisharjumistele; • tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet; • tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku; • tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldinimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavaõnnavara. Eesti keele õppe rõhuasetused 3.–5. klassis 1. Eesti keele peamine eesmärk on soodustada arengulisi muutusi õpilaste kõnes. 2. Õpilase analüütilis-sünteesilise taju ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja		

teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamis- ning üldistamisoskust.

3. Arenevad keeleüksuste tähendused (sõna ja selle vormid, sõnaühendid, laused/lausungid, hargnenud ütlus, sidus tekst), laienevad võimalused nimetatud üksusi valida ja kombineerida.
4. Tekstis esinevat otsekõnet analüüsitakse õpetaja suunamisel.
5. Harjutatakse väljendite valikut sobivasse suhtlemissituatsiooni, konfliktide reguleerimist soodustavate ütluste kasutamist.
6. Õpilaste väljendust täiendatakse ja konkretiseeritakse.
7. Õpetamisel on tähelepanu keskmes häälimise ja võrdleva hääldamise oskuste arendamine.
8. Alustatakse teksti kohta küsimuste moodustamise ja kaaslastele esitamise õpetamist.
9. Jutustamises õpitakse eristatama kahte valdkonda – teksti põhjal jutustamine ja jutustamine oma kogemusest.
10. Praktilise grammatika õppimine (koondlaused, laiendatud lihtlause, tuumlause mallid jne).
11. Liitsõnade, tuletiste ja allrühmade tundmaõppimine.

Õpitulemused:	Õppesisu:
Õpitulemused 3. klassi lõpuks õpilane: - osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid; - loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa; - leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;	3. klass Suhtlemine ja suuline väljendusoskus Tähelepanu keskendamine ühekordsele selgitusele – võimetekohaste korralduste täitmine (valdavalt ilma eelneva täiendava selgitusega). Esemete, objektide ja nähtuste vaatlemine etteantud plaani järgi, terviku ja selle osade nimetamine, eristamine, võrdlemine, rühmitamine erinevaid rühmitamisluseid kasutades. Lugemise või jutustamise kuulamine, lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. Kaaslase vastuse jälgimine, selle verifitseerimine (vastustele hinnangu (õige-vale) andmine) ja parandamine. Dialoogis (<i>küsimus-vastus, teade-küsimus</i>) osalemine õpetaja suunamisel, dialoogi alustamine ja jätkamine vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga.

• annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu; • kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti; • mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides; • nimetab sõnas veaohlikke häälikuid kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahenditele toetudes kirjutatu õigsust • kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu; • kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.	Kutse koostegevusele, sellele vastamine (nõustumise, keeldumise viisakas väljendamine), koostegevuse reguleerimine. Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine kaaslastele (5-6 lausungit). Intonatsiooni põhimallide märkamine, seostamine vastavate näoilmete ja kehakeelega. Nägemis-ja ruumitaju Objektide ja esemete ning nende osade äratundmine, terviku jaotamine osadeks, osade ühendamine tervikuks. Üheaegne orienteerumine eseme horisontaal- ja vertikaalsuhetes (<i>all paremal, ülal keskel</i>). Eseme-, olu- ja tegevuspiltide analüüsimine .omandatud oskuste piires. Ajaühikute nimetused: aasta, aastaajad (aastaaja muutuvate tunnuste sõnastamine), kuud, nädalad, ööpäev, tund (õppetund) ja minut. Nädalapäeva ja kuupäeva kokkuviiimine. Kellaaeg: täis- ja pooltunni eristamine ning sõnastamine. Orienteerumine ajaühikute järjestuses (<i>enne-pärast</i>). Orienteerumine tegevussituatsioonis: <i>samal ajal, praegu, enne, pärast</i>. Häälikuõpetus Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine. Foneemanalüüs Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veaohlike häälikute nimetamine kirja pildi ja kuulmise järgi,. Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatilisel esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks;
--	---

2. Kirjutamine • kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata; • kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu; • kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas.	sõnade rühmitamine veahtlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes sõnades. Veahtlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veahtlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine. Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile. Ärakiri Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi). Kirjutatu õigsuse järelkontroll. 1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirja pildile vastav lugemine, vigade parandamine. Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud). <i>k, p, t s</i>-i kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirja pildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri. Sõnade poolitamine. Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas; Praktiline grammatika 5–6-sõnaliste lihtlausete (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlausete koostamine ja kõnes kasutamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine.
--	--

Praktiline grammatika

- mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse;
- koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis *kellele?* - andis laps*ele*; pani teki *kuhu?* – pani teki laps*ele* peale);
- on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutevormid;
- rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult;
- kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti.

Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu.

Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga.

Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Kohasuhteid väljendavate tagasõnade *ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas* mõistmine ja rakendamine.

Küsimuste *kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kellele?, milleta?, kellele?* mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga.

Küsimuste *kelle oma?, mille oma?* mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga.

Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel.

Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (*Muki – koer – koduloom – loom*), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.

Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad.

Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes);

Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal.

Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina.

Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes.

Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine.

	Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses. Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde. Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes. Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine. Küsisõnade <i>mitu?</i> ja <i>mitmes?</i> sisuline mõistmine, küsimustele vastamine .(<i>Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.</i>). Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi. Keeleteadmised ja oskused Häälikurühmade ja veaohtlike häälikute/tähtede äratundmine. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine. Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördvormides) äratundmine. <i>k, p, t</i> sõna alguses ja <i>s-i</i> kõrval. Lugemine ja kõnearendus Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine. Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. Sõna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast. Lõikude sobitamine illustratsioonidega.
--	--

5. Lugemine ja kõnearendus • loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt; • leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid; • vastab sisutaastavatele küsimustele; • järjestab sisu järgi pildid seeriaks; • jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes.	Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga. Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine. Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta, intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele. Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga. Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünkause, sõnaühendite abil. Analoogiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga. 4. klass. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus Suhtlemine koostegevuses nii õpetaja kui ka kaasõpilastega: tegevuse vastastikune reguleerimine (<i>teade-teade</i>-dialoog). Mina ja teised. Kokkuvõtte tegemine ühistegevusest - tegevuse eesmärk, tingimused, tegevus ja resultaat. Ühise jutukese koostamine kollektiivse kogemuse põhjal. 6-7-lauselise jutukese koostamine kogemuste ja/või pildiseeria põhjal. Otsekõne väljendamine kaudselt sihtisosalause abil koos isikuliste asesõnade asendamisega. Kuni kolme objekti kirjeldamine nende võrdlemise põhjal.
---	---

4.klass

1. Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

- osaleb ühistevõtte ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis;
- kirjeldab kogetut ja annab jõukohaseid hinnanguid tegevustele.

2. Tunnetustegevuse arendamine

- kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti).

Esemerühma kirjeldamine, objektide ühiste omaduste rõhutamine.

Eseme/kujundi vastandamine kahele teisele esemele või kujundile (erinevate tunnuste alusel).

Loodusobjektide ja esemete-nähtuste võrdlemine, rühmitamine erinevate rühmitusaluste järgi, rühmade nimetamine; aja-, põhjus- ning eesmärgisuhete praktiline eristamine.

Matemaatikas, tööõpetuses, kehalises kasvatuses kasutatavate mõõtühikute tundmine ja sooritatud mõõtmiste verbaalne väljendamine.

Kontrolli ja enesekontrolli võtete kasutamine tuttavas tegevuses.

Tähelepanu keskendamine selgituse või töövõtte sooritamise ajaks.

Kaasõpilaste tegevuse jälgimine ja nende abistamine.

2-3-osalise suulise ja kirjaliku korralduse suhteliselt iseseisev täitmine.

Häälikuõpetus

Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.

Veaohlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks.

”Tiivik”. ”Tiiviku” valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik).

Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades.

Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.

Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirja pildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri.

Kirjutamine

Häälikuõpetus - muudab ja määrab veaohlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades; - kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes. Kirjutamine - kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; - sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust; - tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks "tiivikut" või veaohlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).	Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa, kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll. Õpitud veaohlike häälikute õigekiri sõnades. Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri. Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri. <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval. Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil. Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine. Kirjutamise kiiruse tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine. Praktiline grammatika Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid). Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses. Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine. Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad. Sihitisosalause. Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist. Otsekõne muutmine kaudseks. Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.
---	---

Praktiline lauseõpetus

- mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset;
- laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause **baaslauseks**;
- analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.

5. Lugemine ja kõnearendus

- loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja **süntagmade** kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnaaaval;
- leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid;
- vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel;
- tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;

Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine.
Küsimused *kes?*, *mis?*.

Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis.

Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.

Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted:

- Artibutiivsed suhted(tunnused, kuuluvus, osa tervikust);
- kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhed;
- ajasuhted;
- lõpetatud ja lõpetamata tegevus;
- hulk ja mõõt;
- (millegi) valdaja;
- seisund.

Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine.

Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (*astus kuhu?* – *astus esikusse*). Morfoloogiaküsimus (*esikusse–millesse?*). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.

Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (*kes?*, *mis?*); algvormi moodustamine sõnaühendi *see on ...* abil. Enamlevinud vääramõõd kasutatavate sõnade (*puder, taldrik, pliit* jne) algvorm.

Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.

Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (*uue ...*) abil.

Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.

Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (*poisi müts*), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (*ostis koti/ostab koti*), osa tervikust (*pruuni koti sang*), hulk või mõõt (*paki kommi*), koht (koos tagasõnaga: *metsa taga, poisi kõrval*).

- annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.

Sõnavormi leidmine **sõnaühendis** või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.

Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.

Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).

Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (*peseb autot*), koht (*mööda teed*), aeg (*pärast lõunat*), eitus (*ei ole vihikut*).

Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.

Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu.

Omadust väljendav sõna

Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega.

Küsimus *missugune?*. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.

Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu.

Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel.

Sõnade seos lauses.

Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses.

Tegijat väljendav sõna (alus) lauses.

	Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördvormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest). Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise. <i>kse</i>-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada. Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendteigusõna kasutamine lauses. Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega. Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõna küsimused: valik, sobitamine. Keeleteadmised ja oskused Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest. Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>missugune?</i>, <i>mida teeb?</i>) abil. Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine. Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil.
--	---

	Käändevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest. Lugemine ja kõnearendus Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa. Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt. Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel. Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses. Küsimuste esitamine teksti kohta (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>millal?</i>). Konkreetses ülesandes täitmine vaikselt lugemise teel. Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega. Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine. Tekstilähedane jutustamine Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava. 5.klass
--	--

Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Esemerühmade ja loodusnähtuste ning esemepiltide kirjeldamine.

Suuliste kokkuvõtete tegemine oma tegevusest, ühistegevustest. Jutukeste koostamine olu- ja tegevuspiltide järgi, ühiste samateemaliste jutukeste koostamine abiga (plaan, õpetaja suunavad repliigid).

Koostegevuse vastastikune reguleerimine (teade – küsimus – vastus – jne dialoog).

Dialoog: mõistmine, analoogiline vestlus kahe partneri vahel või õpilasrühmas.

Suhtlemiseesmärkide (soov, palve, teave, korraldus, käsk, nõustumine-keeldumine) mõistmine ja väljendamine kõnes.

Kõneleja, kuulaja ja tegevuse sooritaja eristamine (*kes – kellele – kellest või millest rääkis*). Otsekõne kaudne väljendamine.

Tunnetustegevuse arendamine

Tähelepanu keskendamine õpitoimingu igale etapile: orienteerumine, täitmine, kontroll. Suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmine.

Esemerühmade vaatlemine ja võrdlemine; ühised omadused ja erinevused – analüüs plaani järgi. Rühmade koostise muutmine sõltuvalt rühmitusalusest.

Keeleüksuste võrdlemine ja rühmitamine õpitud tunnuste alusel.

Tuttavate sündmuste ja tegevusaktide põhjuste, tingimuste, eesmärkide ja tulemuste mõistmine ning nende väljendamine ühisvestluses; oma tegude analüüs.

Enesekontroll plaani või algoritmi abil, tegevuse ühine planeerimine õpitud oskuste ulatuses.

Teistes ainetes omandatud oskuste suuline kirjeldamine.

Häälikuõpetus

Oodatavad õpitulemused 5. klassi lõpuks Õpilane: - väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme; - kasutab koostegEVuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;	Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veaohtlikud häälikud lihtsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma. Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis. Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis. Sõnade rühmitamine veaohtlike häälikute rühma ja pikkuse alusel. Kirjutamine Ära kirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa. Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine. Kirjutatu järelkontroll. Ära kirja sooritamise ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil. Veaohtlike häälikute märkimine kirjas. Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel. Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll). Eelneva kontroll. Vigade leidmine ja parandamine. Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel).
---	--

• Sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid; • Sõnastab kokkuvõtteid. • Leiab veaohtlikud häälilised 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades; tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnad	Poolitamine. Kirjavahemärkide kasutamine skeemide abil. Praktiline grammatika Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist. Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga. Sõnade järjekord ja seos lauses. Lause ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilause moodustamine lihtlauset. Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine. Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine. Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel. Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (<i>ja, ning, või</i>). Koondlause kasutamine. Tekstiväline lause ja lause tekstis (kontekstisidus lause). Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine. Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausetest, sidesõnad (<i>ja, ning, aga, kuid, või</i>). Sidesõnade grammatiline tähendus. Põimlause koostamine: sihitlause, ajalause, täiendlause. Osalauset sobitamine, lause lõpetamine. Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhte mõistmine, lause lõpetamine. Sõnade algvormid ja muutevormid Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemel ja olendid. Liik ja alaliik. nende nimetused.
---	--

• Mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides; • tunneb ära õpitud koond- ja liitlauset liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada; • mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust; • sobitab liitlause osalaused tervikuks, ühendab lihtlauseid liitlauseteks.	Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (<i>Emajõgi – jõgi – veekogu</i>). Nimisõna tunnused. Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited <i>-ja, -mine</i>. Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis. Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp. Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine. Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri. Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine. Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid. Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus <i>-d</i>. Omastava käände vormid. Ainsuse tüvevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust.
--	--

• Analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel; • mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust; • tuletab sõnu õpitud liidetega; tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.	Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestev või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine. Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud <i>-t</i> ja <i>-d</i>, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus. Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellessegi/millessegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse. Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord. Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus. Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk, mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub. Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus. Alaltütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuuldakse, saadakse; omadus, Saava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine. Rajava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir.
---	---

	Oleva käände vormid. Käänevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord. Ilmaütleva käände vormid. Käänevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine. Kaasaütleva käände vormid. Käänevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord; aeg. Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused. Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis. Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine. Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited <i>-lik</i>, <i>-line</i>, <i>-ne</i>), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses. Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad. Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid. Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad. Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud. Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp. Pöördvormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördvormide kasutamine lauses, õigekiri. ma- ja da-tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega. Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt
--	--

	situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel. Jaataav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses. Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik. Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses. Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis. Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis. Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis. Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes. Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus. Liitsõna alaliigi nimetusena. Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi. Veaohtlikud häälikud liitsõnas. Lugemine ja kõnearendus Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa. Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega. Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele).
--	--

• Loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid; osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; • osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa; • annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust; • sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.	Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele. Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine. Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist. Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt. Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist. Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis. Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilaused, tugilaused). „Sõnaliste piltide“ maalimine. Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat. Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga. Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.
---	--